

Porin palo-näytelmä

Pertti Lamberg

Pori palaa!

- Mitenkä pahasti kaupunki palo?
- Kaikki palo suurtorin ympäriltä. Kirkko, koulu. Sitten aina uuskaupunkiin asti. Sieltäkin osa. Vähemmän taloja on pystyssä kun palanut.
- Voi hyvä Jumala! Mitenkä ihmiset?
- Ketään ei kai ole tuleen kuollut

Keskiviikkona 25.9.2002 pidettiin kirjasto-työväenopiston auditoriossa matinea “Porin palo 1852 ja sen seuraukset”. Tilaisuuden järjestivät Porin kaupunginkirjasto – Satakunnan maakuntakirjasto, Porin VPK, Pori-Seura ja Päärnäisten Pienkiinteistöyhdistys. Yhtenä ohjelmanumerona oli näytelmä “Porin palo 1852”. Näytelmä perustui opettaja Helvi Braggen tekstiin, ja sen toteutti ryhmä innokkaita palokuntamme jäseniä. Näytelmän ohjaajana toimi allekirjoittanut.

Harjoitusten alkuvaiheessa teksti jätettiin syrjään ja haimme improvisaatioiden avulla oikeita tunteita ja tunnetiloja. Porin palo vuonna 1852 oli lukuisille perheille täydellinen katastrofi, jossa meni lähes kaikki omaisuus. Harrastajanäyttelijöinä tällaisen tapahtuman esittäminen tuntui vaikealta, sillä mitään niin kammottavaa kukaan meistä ei ollut kokenut. Jotta tätä hätää, järkytystä ja pelkoa pystyisi esittämään, haimme muistimme kätköistä omakohtaisia järkyttäviä tapahtumia. Mieleeni muistui se kevät, kun veljeni ja naapurin poikien (tai isäni ilmaisua lainatakseni penikoitten) kanssa sytytimme vahingossa meidän puuliiterin tuleen. Kempeleen VPK sen palon sitten sammutti melkein alkuunsa, mutta niin traumaattinen kokemus oli, että monena yönä se on minulle uudestaan esitetty, aina vähän erilaisena versiona. Huh!

Loppukesällä 2002 tuhotulvat koettelivat Keski-Eurooppaa. Tarkkailimme televisiosta tulvan uhrien ja heidän omaistensa käyttäytymistä ja reaktioita. Näistä lähtökohdista teimme erilaisia improvisaatiotilanteita ja kokeilimme erilaisia tulkintatapoja. Havaitsimme, että uskottavinta ei ehkä olekaan se, että suurta tuskaa ja hätää esittää itkien ja huutaen, vaan parempaan tulokseen saattoi päästä sillä, että hammasta purren pyrki säilyttämään tyyneytensä ulospäin. Jopa täydellinen lamaantuminen näytti hyvältä ja vaikutti aika helpolta esittää.

Improvisaatioiden ja alkuperäisen näytelmätekstin pohjalta lopulta työstimme yksinkertaisen kertomuksen, jossa Katri Nahkanen etsii paloyönä tytärtään. Roolit jaettiin, ja näyttelijät alkoivat tehdä roolihenkilöitään. Tässä prosessissa henkilölle täytyi luoda historia, läheiset, luonne, ulkoiset piirteet ja näytelmän aikaiset tunnetilat. Roolihenkilön manereita ja luonteenpiirteitä pyrimme etsimään itsestämme, mutta myös tarkkailemalla kaikkia kohtaamiamme ihmisiä. Joskus sitä ihmettelee, että mistä kaikkialta ne Kummelin tai muiden hupisarjojen tekijät ovat keksineetkään kaikki omaperäiset hahmonsia, mutta jos sillä silmällä tarkkailee ympäristöään, niin hämmästy. Kaikenkarvaisia hiihtäjiä sitä vapaana vaeltaakin. Tarkkailepa huviksesi!

Luomamme teksti pyrki antamaan roolihenkilöille vuorosanassa sanottavan asian, muttei valmiita sanoja. Kukin näyttelijä loi omat sanansa. Näin sanottava asia tuli sisäistetyksi, kieli luontevaksi ja vapauksia jäi reagoida uusiin tilanteisiin haluamillansa sanoilla. Näin pääsimmekin siihen, ettemme tarvitseet kuiskaajaa: asia, jota ryhmäläiset oudoksivat, kun sen ensimmäisissä harjoituksissa kerroin.

Viimein koitti aika, jolloin näytelmän piti olla valmis. Näytelmän tekeminen on luonteeltaan sellaista työtä, joka ei koskaan ole valmis, mutta aina kuitenkin koittaa se päivä, jolloin näytelmä on esitettävä. Näkemääni olin tyytyväinen, ja erityisesti silloin, kun ryhmämme selvisi hienosti yhdestä kummelluksesta, joita aina sattuu. Tuula Ruusulaakso Katri Nahkasena erehtyi nimittämään poliisimestaria palomestariksi, ja Ari Lehtimäki poliisimestarina reagoi upeasti: hän närkästyi ja korjasi: “Mutta hyvä rouva, minähän olen poliisimestari!” Samalla saimme näytelmään vahingossa tilanteen, joka huvitti yleisöäkin.

Näytelmäryhmässä oli VPK-laisia lähes jokaisesta osastosta, ja siten se oli hieno osoitus yhdessä tekemisestä ja yhteishengestä. Ryhmässä olivat mukana Tuula Ruusulaakso, Tiia Heino, Tuula Äijö, Sirpa Tanninen, Joonas Kekki, Irma Valkoma, Sami Lassila, Seija Milan, Emilia Salminen, Mirka Liukkonen, Ari Lehtimäki, Jyri Luonila, Mikko Liukkonen ja Pertti Lamberg.